

การลงทุนของนักลงทุนไทยในประเทศกัมพูชา: กฎระเบียบและข้อพิจารณา

Thai Investments in Cambodia: Rules and Considerations

Received: March 02, 2020

Revised: April 14, 2020

Accepted: April 22, 2020

กริช อึ้งวิฑูรสถิตย์¹ และจรินทร์ เจริญศรีวัฒนกุล²

Kich Aungvitulsatit and Charin Charoensriwattanukul

บทคัดย่อ

การศึกษาด้านกฎระเบียบ และข้อพิจารณาเกี่ยวกับการลงทุนในประเทศกัมพูชา เป็นการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ในส่วนที่หนึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศของกัมพูชา ซึ่งประกอบไปด้วย การให้สิทธิประโยชน์แก่โครงการลงทุน หลักประกันการลงทุน สิทธิประโยชน์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones) กระบวนการระงับข้อพิพาทที่เกิดจากการค้าหรือการลงทุน และระบบภาษี ส่วนที่สองเป็นการศึกษาข้อพิจารณาเกี่ยวกับการลงทุนในประเทศกัมพูชา ซึ่งประกอบไปด้วย จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการไทย ที่จะเข้าไปลงทุนในประเทศกัมพูชา พร้อมทั้งได้ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ประกอบการที่จะเข้าไปลงทุนในประเทศกัมพูชาควรหาพันธมิตรที่เป็นผู้มีความสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลกัมพูชา ในประเทศที่กำลังพัฒนาทุก ๆ ประเทศล้วนต้องการการลงทุนแบบยั่งยืน และสามารถช่วยให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างมีระบบ การลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เป็นจำนวนมากหรืออุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labour Intensive Industry) รวมทั้งจัดทำเลที่ตั้งในเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีศักยภาพต่อการลงทุน จะเป็นทางเลือกที่ให้ประโยชน์สูงสุดต่อประเทศที่ลงทุน และต่อนักลงทุนหรือผู้ประกอบการไทยได้เป็นอย่างดี ดังนั้นในบทความนี้ จะเป็นแนวทางที่ถูกต้องให้แก่ผู้ประกอบการที่มีความต้องการไปลงทุนในประเทศกัมพูชาอย่างดียิ่ง

คำสำคัญ: การส่งเสริมการลงทุน สิทธิประโยชน์

¹ นักวิชาการอิสระ; Independent scholar: Email: sct@euithailand.com

² นักวิชาการอิสระ; Independent scholar: Email: jarin1040@ru.ac.th

ABSTRACT

In this research investigation, the researchers use secondary data to study the rules and considerations related to investments in Cambodia. The first part is a study of the foreign investment promotions of Cambodia consisting of investment incentives, investment collaterals, the benefits of special economic zones, trade, investment dispute resolutions, and tax systems. The second part is a study of the considerations prior to an investment in Cambodia consisting of the strengths, weaknesses, opportunities, and potential threats which will benefit Thai entrepreneurs investing in Cambodia. Recommendations are provided for the entrepreneurs considering investments in Cambodia to find alliances that have a good relationship with the Cambodian government. Investors should invest either in industries utilizing Cambodia's existing abundant natural resources or in labor-intensive industries. Investments should be located in the special economic zones with good investment potentials. This research provides good, accurate guidelines for entrepreneurs who want to invest in Cambodia.

Keywords: Investment Promotion, Incentives

บทนำ

ประเทศกัมพูชา (Cambodia) มีชื่อเต็มว่า ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia) ตั้งอยู่กลางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพื้นที่กว้าง 500 กิโลเมตร และยาว 450 กิโลเมตร คิดเป็นพื้นที่ทั้งหมด 181,035 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1 ใน 3 ของประเทศไทย โดยเส้นเขตแดนติดต่อกับประเทศไทยยาว 798 กิโลเมตร มีทิศเหนือติดต่อกับประเทศไทย (จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์) และสปป. ลาว ทิศตะวันออกติดต่อกับประเทศเวียดนาม ทิศตะวันตกติดต่อกับประเทศไทย (จังหวัดสระแก้ว จันทบุรี และตราด) และทิศใต้ติดกับอ่าวไทย เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ในเส้นทาง “ระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS Economic Corridors)”

ประเทศกัมพูชา มีประชากรประมาณ 16 ล้านคน ร้อยละ 65 เป็นกำลังแรงงานที่มีอายุระหว่าง 15-64 ปี ค่าจ้างแรงงานประมาณ 2,100 บาทต่อเดือน หรือ 70 บาทต่อวัน จึงเป็นปัจจัยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labor Intensive Industry) ที่ไม่ต้องใช้ทักษะสูง

นอกจากนี้ ยังมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น อัญมณี เหล็ก ฟอสเฟต ซิลิคอน ถ่านหิน แมงกานีส น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ไม้สัก ฯลฯ รวมถึงมีแหล่งประมงน้ำจืดรอบทะเลสาบโตนเล (Tonle Sap) ซึ่งเป็นแหล่งประมงน้ำจืดที่สำคัญในภูมิภาคอาเซียน โดยมีพื้นที่ครอบคลุม 5 จังหวัด มีพันธุ์ปลามากกว่า 300 ชนิด มีทรัพยากรป่าไม้ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ทางภาคเหนือของประเทศ และยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เป็นมรดกโลก คือ ปราสาทเขาพระวิหาร นครวัด และนครธม

ปัจจุบัน ประเทศไทยกับกัมพูชามีจุดผ่านแดนถาวรระหว่างกัน 6 จุด และจุดผ่อนปรนอีก 9 จุด เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการสัญจรข้ามแดนของประชาชนทั้งสองประเทศตามข้อตกลงสัญจรข้ามแดน ไทย-กัมพูชา พ.ศ. 2540 และเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบร่างความตกลงระหว่างรัฐบาลไทยและกัมพูชาตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ โดยให้การยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางธรรมดา และอนุญาตให้พำนักรถต่อได้เป็นเวลาไม่เกิน 14 วัน ประกอบกับทั้งประเทศไทยและกัมพูชาต่างเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) ทำให้การค้าขายระหว่างกันได้รับสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีอากร และการมีพรมแดนที่ติดกันส่งผลให้ได้เปรียบด้านค่าขนส่งเมื่อเทียบกับประเทศอื่น จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ผู้ประกอบการไทยควรมานำมาพิจารณาตัดสินใจเข้าไปทำการค้าหรือลงทุน

สำหรับการลงทุนโดยตรงของประเทศไทยในกัมพูชาระหว่างปี พ.ศ. 2556 - 2561 พบว่าในปี พ.ศ. 2556 มีการลงทุนโดยตรงในกัมพูชาเป็นเงิน 45,499.77 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 88,699.63 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2557 เพิ่มขึ้นร้อยละ 49.95 แต่ลดลงอย่างมากในปี พ.ศ. 2558 เหลือ 21,312.52 ล้านบาท ลดลงจากปี พ.ศ. 2557 ถึงร้อยละ 75.97 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2559 ส่วนปี พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2561 เป็นเงิน 168,637.90 ล้านบาท 205,971.34 ล้านบาท และ 241,599.64 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 691.26 ร้อยละ 22.14 และร้อยละ 17.30 ตามลำดับ (ตาราง 1)

ตาราง 1 เงินลงทุนโดยตรงของประเทศไทยในกัมพูชาระหว่างปี พ.ศ. 2556 – 2561

ปี พ.ศ.	2556	2557	2558	2559	2560	2561
เงินลงทุน(ล้านบาท)	45,499.77	88,699.83	21,312.52	168,637.90	205,971.34	241,599.64
อัตราการขยายตัว (%)	-	49.95	-75.97	691.26	22.14	17.30

ที่มา: จากเงินลงทุนโดยตรงของประเทศไทยในต่างประเทศ จำแนกตามประเทศ, โดยธนาคารแห่งประเทศไทย, สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562, จาก <http://www.d.bot.or.th/ststics/reportpage.aspx?reportID=6498Language=th>

การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ

ประเทศกัมพูชาเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องอาศัยเงินลงทุนจากต่างประเทศ จึงมีนโยบายเปิดเสรีการลงทุน ซึ่งมีเพียงด้านกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินที่เป็นข้อจำกัดที่แตกต่างจากชาวกัมพูชา อย่างไรก็ตาม นักลงทุนต่างชาติหรือนักลงทุนไทยจะนำสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับมาประกอบการตัดสินใจในการลงทุน

การลงทุนของชาวต่างชาติในกัมพูชาจะต้องติดต่อกับสภาพัฒนาแห่งกัมพูชา (Council for the Development of Cambodia: CDC) ซึ่งเป็นหน่วยงานให้บริการด้านการส่งเสริมการลงทุนแบบครบวงจร (One Stop Shop) ในการขออนุญาตต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน โดยมีอำนาจในการประเมิน การพิจารณา และอนุมัติโครงการที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุนที่มีมูลค่าการลงทุนไม่เกิน 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับโครงการลงทุนที่มีมูลค่ามากกว่านี้จะต้องขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา โดยมีคณะกรรมการการลงทุนของกัมพูชา (Cambodia Investment Board: CIB) ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลโครงการลงทุน และจดทะเบียนโครงการลงทุน

การขอรับสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนสามารถยื่นได้ที่สภาพัฒนาแห่งกัมพูชา (CDC) หรือที่อนุกรรมการการลงทุนส่วนท้องถิ่น (Provincial-municipal Investment Sub-committee: PMIS) นักลงทุนจากประเทศไทยสามารถติดต่อโดยตรงไปยังหน่วยงานดังกล่าว ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลกัมพูชา ไม่จำเป็นต้องผ่านตัวแทนนายหน้าแต่อย่างใด

สิทธิประโยชน์ของโครงการลงทุนจากต่างประเทศ

โครงการลงทุนที่ได้รับอนุญาตจากสภาพัฒนาแห่งกัมพูชา (CDC) หรืออนุกรรมการการลงทุนส่วนท้องถิ่น (PMIS) เท่านั้น จึงจะสามารถขอหนังสือรับรองโครงการส่งเสริมการลงทุน (Qualified Investment Project: QIP) เพื่อมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์จากกฎหมายการลงทุนแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา (Law on the Investment of the Kingdom of Cambodia) โดยโครงการลงทุนอาจอยู่ในรูปของการร่วมทุนระหว่างหน่วยงานกัมพูชา ระหว่างหน่วยงานกัมพูชากับหน่วยงานต่างชาติ หรือระหว่างหน่วยงานต่างชาติ ทั้งนี้ โครงการลงทุนที่มีทุนจดทะเบียนน้อยกว่า 2,000,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ จะต้องยื่นขออนุญาตลงทุนต่อคณะกรรมการการลงทุนของกัมพูชา (CIB) เสียก่อน

โครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน (QIP) จะได้รับสิทธิประโยชน์ ดังนี้

1. มีสิทธิเลือกระหว่างการได้รับยกเว้นภาษีผลกำไร (Profit Tax) หรือการหักค่าเสื่อมราคาในอัตราพิเศษ (Special Depreciation) ประมาณร้อยละ 40 ของมูลค่าทรัพย์สินที่ใช้ประกอบการ สำหรับมูลค่าของเครื่องจักรและอุปกรณ์ใหม่หรือที่ใช้แล้ว เพื่อใช้ในการผลิตถ้าหากเลือกที่จะได้รับการยกเว้นภาษีผลกำไร อาจ

ได้รับการยกเว้นเป็นระยะเวลาสูงสุด 9 ปี โดยขึ้นอยู่กับประเภทของโครงการลงทุนและจำนวนเงินที่ใช้ในการลงทุน

2. ได้รับยกเว้นภาษีนำเข้าเครื่องมือการผลิต อุปกรณ์การก่อสร้าง วัสดุที่ใช้ประกอบสินค้าเพื่อการส่งออก
3. ได้รับยกเว้นภาษีส่งออก เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายกำหนดประเภทของกิจการไว้ต่างหาก
4. เช่าที่ดินได้คราวละไม่เกิน 50 ปี โดยสามารถขอต่อสัญญาได้
5. สามารถว่าจ้างแรงงานต่างชาติได้ แต่ต้องเป็นแรงงานต่างชาติที่มีคุณสมบัติและความสามารถเฉพาะตำแหน่งที่ชาวกัมพูชาไม่สามารถทำได้ ทั้งนี้ต้องขอใบอนุญาตเข้าเมืองประเภททำงาน และปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กฎหมายว่าด้วยแรงงานและการเข้าเมืองกำหนด

6. การนำผลกำไรกลับมาลงทุนจะได้รับการหักค่าเสื่อมราคาในอัตราพิเศษ

7. ได้รับยกเว้นภาษีการส่งผลกำไรกลับบริษัทแม่

โครงการลงทุนที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ ได้แก่

1. กิจการเชิงพาณิชย์ทุกประเภท ได้แก่ กิจการนำเข้า ส่งออก ค้าส่ง ค้าปลีก และร้านค้าปลอดภาษี
2. กิจการบริการด้านการขนส่ง ทั้งการขนส่งทางน้ำ ทางถนน ทางอากาศ ยกเว้นการลงทุนในกิจการรถไฟ
3. ภัตตาคาร ร้านอาหารโอเคะ บาร์ ไนท์คลับ ร้านนวด ฟิตเนส
4. กิจการนำเที่ยว
5. ธุรกิจคาสีโน และการพนัน
6. ธุรกิจและบริการด้านการเงินและเงินตรา เช่น ธนาคาร สถาบันการเงิน บริษัทประกันภัย
7. กิจการเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์และสื่อ รวมทั้งวิทยุ โทรทัศน์ สำนักพิมพ์ นิตยสาร
8. การผลิตและการแปรรูปที่ใช้ไม้จากป่าธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ
9. รีสอร์ท โรงแรม สวนสนุก สถานที่ออกกำลังกาย สวนสัตว์ ที่มีเนื้อที่น้อยกว่า 50 เฮกตาร์ (500,000 ตารางเมตร)

10. โรงแรมต่ำกว่าระดับ 3 ดาว

11. กิจการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ คลังสินค้า

ซึ่งหากจะเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน สามารถกล่าวได้ว่าสิทธิประโยชน์ที่ได้รับนั้น มีความโดดเด่นมากที่สุด อีกทั้งนักลงทุนไทยเองจะมีความได้เปรียบในเรื่องของวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันมากที่สุดด้วยเช่นกัน

หลักประกันการลงทุน

รัฐบาลกัมพูชาได้ให้หลักประกันแก่นักลงทุนต่างชาติ ดังนี้

1. นักลงทุนทุกสัญชาติจะได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน
2. ไม่โอนกิจการมาเป็นของรัฐ
3. ไม่ต้องร่วมลงทุนกับนักลงทุนท้องถิ่น
4. ไม่มีการควบคุมราคาสินค้าและบริการ
5. ไม่มีข้อจำกัดในการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
6. สามารถส่งออกเงินตราต่างประเทศได้อย่างเสรี

เขตเศรษฐกิจพิเศษ

เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones: SEZs) หมายถึง พื้นที่พิเศษที่จัดตั้งขึ้น เพื่อพัฒนาภาคเศรษฐกิจ ประกอบด้วยกิจกรรมอุตสาหกรรมและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกัน มีพื้นที่มากกว่า 50 เฮกตาร์ (500,000 ตารางเมตร) มีทำเลที่ตั้งและอาณาบริเวณที่มีแบบแผน ตลอดจนมีรั้วล้อมรอบ เพื่อจัดแบ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมส่งออก (Export Processing Zone: EPZ) และเขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA)

ปัจจุบันเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศกัมพูชามี 25 แห่ง (ตาราง 2) โดยพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการลงทุน ได้แก่ สีหนุวิลล์ เกาะกง และสวายเรียง

ตาราง 2 ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ และสถานะของเศรษฐกิจพิเศษในประเทศกัมพูชา

ลำดับที่	เขตเศรษฐกิจพิเศษ(SEZ)	ที่ตั้ง(จังหวัด)	พื้นที่(เฮกตาร์)	สถานะ
1	Sihanoukville 2	พระสีหนุ	1,688	มีการตั้งโรงงาน
2	Sihanoukville 1	พระสีหนุ	178	มีการตั้งโรงงาน
3	Sihanoukville Port	พระสีหนุ	70	มีการตั้งโรงงาน
4	SteungHav	พระสีหนุ	196	อยู่ระหว่างการพัฒนา
5	H.K.T.	พระสีหนุ	345	อยู่ระหว่างการพัฒนา
6	S.N.C.	พระสีหนุ	150	ยังไม่มีการค้าดำเนินการ
7	Kampong Saom	พระสีหนุ	255	ยังไม่มีการค้าดำเนินการ
8	NeangKokKoh Kong	เกาะกง	335	มีการตั้งโรงงาน
9	Oknha Mong	เกาะกง	100	ยังไม่มีการค้าดำเนินการ
10	SouyChheng	เกาะกง	100	ยังไม่มีการค้าดำเนินการ
11	KiriSakorKoh Kong	เกาะกง	1,750	ยังไม่มีการค้าดำเนินการ
12	Manhattan	สวายเรียง	180	มีการตั้งโรงงาน
13	Tai Seng Bavet	สวายเรียง	125	มีการตั้งโรงงาน
14	Dragon King	สวายเรียง	106	อยู่ระหว่างการพัฒนา

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	เขตเศรษฐกิจพิเศษ(SEZ)	ที่ตั้ง(จังหวัด)	พื้นที่(เฮกตาร์)	สถานะ
16	D&M Bavet	สวายเรียง	118	ยังไม่มีการค้าดำเนินการ
17	N.L.C.	สวายเรียง	105	ยังไม่มีการค้าดำเนินการ
18	Phnom Penh	กันดาล	360	มีการตั้งโรงงาน
19	Goldfame Pak Shun	กันดาล	80	มีการตั้งโรงงาน
20	Kandal	กันดาล	105	ยังไม่มีการค้าดำเนินการ
21	M.D.S.Thmorda	โพธิ์สัต	2,265	อยู่ระหว่างการพัฒนา
22	Thary Kampong Cham	กัมปงจาม	142	อยู่ระหว่างการพัฒนา
23	Kampt	กัมปอต	145	มีการตั้งโรงงาน
24	Duong Chhiv Phnom Den	ตาแก้ว	79	อยู่ระหว่างการพัฒนา
25	Poi Pet O'Neang	บันเตยเมียนเจย	467	มีการตั้งโรงงาน

ที่มา: จากการเลือกทำเลที่ตั้งในการประกอบธุรกิจและอุตสาหกรรม, โดยกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, สืบค้นเมื่อ 7 มกราคม 2562, จาก http://www.ditp.go.th/contents_attach/92522/92522.pdf

สิทธิประโยชน์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

เขตเศรษฐกิจพิเศษแบ่งออกเป็น 3 เขต คือ เขตสำหรับนักพัฒนา (Zone Developers) เขตสำหรับนักลงทุน (Zone Investors) และเขตทั่วไป (Common) แต่ละเขตได้รับสิทธิประโยชน์แตกต่างกัน ดังนี้

1. เขตสำหรับนักพัฒนา (Zone Developers) ได้รับสิทธิประโยชน์ ได้แก่
 - 1) ได้รับยกเว้นภาษีผลกำไรเป็นระยะเวลาสูงสุด 9 ปี
 - 2) ได้รับยกเว้นภาษีนำเข้า
 - 3) ได้รับสัมปทานที่ดิน
2. เขตสำหรับนักลงทุน (Zone Investors) ได้รับสิทธิประโยชน์ ได้แก่
 - 1) ได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีศุลกากรเช่นเดียวกับโครงการ QIPs
 - 2) ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) (จัดเก็บในอัตราร้อยละ 0)
3. เขตทั่วไป (Common) ได้รับสิทธิประโยชน์ ได้แก่
 - 1) ไม่มีข้อจำกัดในการโอนรายได้และเงินเดือนหลังจากหักภาษีแล้วออกนอกประเทศ
 - 2) ได้รับสิทธิตามหลักประกันการลงทุน

กระบวนการระงับข้อพิพาท

กรณีที่มีข้อพิพาทที่เกิดจากการค้าหรือการลงทุนในประเทศกัมพูชา ได้กำหนดกระบวนการระงับข้อพิพาทออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

- 1) การอนุญาโตตุลาการทางการค้า (Commercial Arbitration)
- 2) การระงับข้อพิพาทสำหรับโครงการ QIPs
- 3) การฟ้องร้องต่อศาล

การอนุญาโตตุลาการทางการค้า

การอนุญาโตตุลาการทางการค้าสามารถดำเนินการผ่าน National Center of Commercial Arbitration (NCCA) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาท ดังนี้

- 1) ส่งเสริมภาคอนุญาโตตุลาการทางการค้าในประเทศกัมพูชา
- 2) กำหนดคุณสมบัติการเข้าเป็นสมาชิกของ NCCA
- 3) จัดให้บริการด้านอนุญาโตตุลาการทางการค้าโดยไม่ต้องฟ้องร้องต่อศาล

การระงับข้อพิพาทสำหรับโครงการ QIPs

นอกจากข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินแล้ว การระงับข้อพิพาทสำหรับโครงการ QIPs ที่เกี่ยวกับด้านสิทธิและข้อกำหนดต่าง ๆ จะระงับด้วยวิธีสมานฉันท์โดยผ่านการปรึกษาหารือระหว่าง CDC ฝ่ายนักลงทุน และฝ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถ้าหากไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้ภายใน 2 เดือน สามารถดำเนินการด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งดังต่อไปนี้

- 1) การไกล่เกลี่ยก่อนที่ CDC จะเสนอความเห็น
- 2) กระบวนการอนุญาโตตุลาการทั้งภายในหรือภายนอกประเทศกัมพูชา ด้วยการยินยอมจากทุกฝ่าย
- 3) การฟ้องร้องต่อศาลในประเทศกัมพูชา

การฟ้องร้องต่อศาล

ระบบศาลที่พิพากษาการฟ้องร้องในประเทศกัมพูชาแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ

- 1) ศาลชั้นต้น (จัดตั้งขึ้นในแต่ละจังหวัด และเมืองสำคัญ)
- 2) ศาลอุทธรณ์ (จัดตั้งขึ้นในเมืองสำคัญ)
- 3) ศาลฎีกา (จัดตั้งขึ้นในเมืองสำคัญ)

อย่างไรก็ตาม ประเทศกัมพูชายังไม่มีการจัดตั้งศาลเฉพาะด้าน เช่น ศาลแพ่ง ศาลแรงงาน ศาลปกครอง แต่ในความเป็นจริง หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้น ควรยึดหลักใกล้เคียงก่อนจะเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนเอง

ระบบภาษีอากรที่สำคัญ

ตามกฎหมายภาษีอากรฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2546 (Law on the Amendment to the Law on Taxation of 2003) กำหนดให้นิติบุคคลต่างชาติที่มีรายได้เกิดขึ้นในประเทศกัมพูชา จะต้องเสียภาษีเงินได้ ซึ่งภาษีเงินได้ที่สำคัญในประเทศกัมพูชา ได้แก่ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และสำนักงานอุทยานวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2555, หน้า 38-42)

1. ภาษีผลกำไร (Profit Tax)

นิติบุคคลจะต้องเสียภาษีตามรายได้จากผลกำไรที่เกิดขึ้นจริง ในปีภาษีนั้น ซึ่งจัดเก็บในอัตราร้อยละ 20 เว้นแต่ได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นจากการส่งเสริมการลงทุนที่อาจได้รับการยกเว้นภาษีทั้งหมด หรือบางส่วน (ในอัตราร้อยละ 9 หรือร้อยละ 0) แต่กิจการเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ บางประเภท เช่น ทองคำ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ฯลฯ จะต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 30

กำไรที่นิติบุคคลต้องนำไปคำนวณเพื่อเสียภาษีผลกำไรนั้น ครอบคลุมถึงรายได้จากการขายทรัพย์สิน การประกอบกิจการลงทุนหรือการเงิน ดอกเบี้ย ค่าเช่า และค่าลิขสิทธิ์ รวมถึงรายได้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากสังหาริมทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ และการลงทุนทางการเงิน

2. ภาษีขั้นต่ำ (Minimum Tax)

ภาษีขั้นต่ำเป็นภาษีที่จัดเก็บจากกำไรในอัตราร้อยละ 1 ของมูลค่าการซื้อขายในรอบปีบัญชี ซึ่งจะเรียกเก็บเฉพาะกรณีที่นิติบุคคลต้องเสียภาษีประเภทนี้สูงกว่าภาษีผลกำไร (Profit Tax) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ถ้าหากผลการคำนวณภาษีพบว่านิติบุคคลต้องเสียภาษีผลกำไรเป็นจำนวนเงินสูงกว่าภาษีขั้นต่ำ ก็ให้เสียเฉพาะภาษีผลกำไรโดยไม่ต้องเสียภาษีขั้นต่ำ

3. ภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภาษีมูลค่าเพิ่มเรียกเก็บจากรายได้จากการขายสินค้าหรือการให้บริการจากผู้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มและนิติบุคคลทุกประเภทที่จดทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์ รวมถึงผู้นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ โดยจัดเก็บในอัตราร้อยละ 10 ของมูลค่าการซื้อขายสินค้าหรือการให้บริการ ทั้งนี้ทุกบริษัทจะต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มก่อนเริ่มดำเนินธุรกิจ ส่วนผู้ประกอบการประเภทอื่นจะต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มภายใน 30 วัน นับแต่มูลค่าการซื้อขายที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษี

นอกจากภาษีหลักทั้ง 3 ประเภทที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีภาษีอีกหลายประเภทที่ผู้เข้าไปประกอบธุรกิจในประเทศกัมพูชาจะต้องชำระ โดยจะต้องศึกษาอัตราภาษีอย่างใกล้ชิดเพราะอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีได้เสมอ และยังต้องศึกษาอีกว่าธุรกิจที่ประกอบอยู่เข้าข่ายต้องเสียภาษีประเภทใดบ้าง ยกตัวอย่างเช่น

- 1) ภาษีเครื่องดื่ม (Beverage) เสียในอัตราร้อยละ 20
- 2) ภาษีการโอนกรรมสิทธิ์หรือสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์บางประเภท เช่น รถยนต์

รถจักรยานยนต์ ฯลฯ เสียในอัตราร้อยละ 4 ของราคาขาย

- 3) ภาษียาสูบ บันทึกรถจักรยานยนต์ขนาดตั้งแต่ 125 ซี.ซี.ขึ้นไป เสียในอัตราร้อยละ 10
- 4) ภาษีผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม และรถยนต์ขนาดตั้งแต่ 2,000 ซี.ซี.ขึ้นไป เสียในอัตราร้อยละ 30

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันประเทศกัมพูชายังไม่ได้ทำอนุสัญญาป้องกันการเก็บภาษีซ้อนกับประเทศต่าง ๆ

ข้อพึงพิจารณาเกี่ยวกับการลงทุนในประเทศกัมพูชา

ผู้ประกอบการที่จะเข้าไปลงทุนในประเทศกัมพูชาควรนำจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) เกี่ยวกับการลงทุนมาประกอบการพิจารณา

จุดแข็ง (Strengths)

ประเทศกัมพูชามีจุดแข็งที่เหมาะสมแก่การเข้าไปลงทุน ดังนี้

1. ประเทศกัมพูชาได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (GSP) จากประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ประเทศแถบสแกนดิเนเวีย แคนาดา และออสเตรเลีย จึงเหมาะแก่การใช้เป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งจะได้เปรียบการแข่งขันทางด้านราคา
2. ประเทศกัมพูชามีทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานจำนวนมาก อีกทั้งค่าจ้างแรงงานถูกกว่าประเทศไทย จึงเหมาะแก่การลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labor Intensive Industry) เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม รองเท้า และอุตสาหกรรมเกษตร เป็นต้น
3. สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ลงทุนโครงการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำที่จังหวัดเกาะกง ทำให้ต้นทุนค่าไฟฟ้าต่อหน่วยต่ำลง

จุดอ่อน (Weaknesses)

การลงทุนในประเทศกัมพูชามีจุดอ่อนที่ไม่ควรมองข้ามที่สำคัญ ได้แก่

1. ปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ เนื่องจากประเทศไทยกับประเทศกัมพูชามีปัญหาด้านแบ่งปันเขตแดน ทำให้ไม่สามารถพัฒนาพื้นที่เพื่อสนับสนุนการค้าชายแดนได้อย่างเต็มที่ และยังเสียเปรียบด้านความสัมพันธ์ทั้งประเทศเวียดนามและสิงคโปร์
2. ขาดความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค ซึ่งต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ทำให้ต้นทุนโลจิสติกส์สูงกว่าที่ควรจะเป็น
3. คุณภาพการศึกษาของชาวกัมพูชาค่อนข้างต่ำ ทำให้ขาดแคลนแรงงานทักษะและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการค้าระหว่างประเทศ
4. ความไม่ชัดเจนของกฎหมายหลายฉบับ และขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดปัญหาความไม่แน่นอนในระบบเศรษฐกิจ
5. ปัญหาด้านอิทธิพลทางการเมืองและปัญหาด้านคอร์รัปชัน เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการประกอบธุรกิจของนักลงทุนต่างชาติ

โอกาส (Opportunities)

ส่วนโอกาสการลงทุนในประเทศกัมพูชามีปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญ ได้แก่

1. เนื่องจากประเทศกัมพูชาได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (GSP) จึงเป็นโอกาสที่จะใช้เป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออกสินค้าไปยังประเทศพัฒนาแล้ว รวมทั้งส่งออกไปยังประเทศเวียดนามและสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นตลาดที่ประชากรขยายตัวในอัตราสูงและมีกลุ่มคนที่มีรายได้ระดับปานกลางในสัดส่วนเพิ่มขึ้น
2. ศักยภาพของตลาดในประเทศกัมพูชาขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อันสืบเนื่องจากชาวต่างชาติกับรัฐบาลกัมพูชาลงทุนพัฒนา และปรับปรุงซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะความต้องการสินค้าประเภทวัสดุก่อสร้าง เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการก่อสร้าง
3. ประเทศกัมพูชาตั้งอยู่บนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นแนวพื้นที่เศรษฐกิจที่มีโอกาสขยายตัวสูง และอยู่ในแนวการพัฒนาเส้นทางรถไฟ ที่เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางรถไฟสายเอเชีย (สิงคโปร์-คุนหมิง) คือ กรุงเทพมหานคร-จังหวัดพระสีหนุ
4. มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมค่อนข้างมาก ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง (เช่น ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร) ขยายตัวในอัตราสูง
5. รอบทะเลสาบโตนเล (Tonle Sap) เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดขนาดใหญ่ จึงเหมาะแก่การประกอบธุรกิจแปรรูปสินค้าประมง (กระทรวงพาณิชย์, 2557, หน้า 59)

6. ธนาคารพาณิชย์ของไทยได้เข้าไปประกอบการและเปิดบริการทุกด้านอย่างครบวงจร จึงช่วยอำนวยความสะดวกด้านธุรกรรมการเงินต่อการค้าและการลงทุน

7. ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของกัมพูชามีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น (ตาราง 3) และธนาคารโลกได้เลื่อนสถานะของกัมพูชาขึ้นเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับต่ำ (Lower-middle-income Economies) ซึ่งแสดงถึงโอกาสของการขยายตลาดสินค้าและธุรกิจจากรายได้ที่เพิ่มขึ้น

ตาราง 3 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว (GDP per capita) และอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (Real GDP Growth) ของกัมพูชา

	2560 e	2561 e	2562 f	2563 f	2564 f
GDP (พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)	22.1	24.1	26.4	28.7	31.2
GDP per capita (ดอลลาร์สหรัฐ)	1,379.3	1,485.3	1,598.6	1,715.8	1,838.5
Real GDP Growth (%)	6.6	7.0	6.8	6.5	6.3

หมายเหตุ : e หมายถึง ตัวเลขเบื้องต้น f หมายถึง ตัวเลขประมาณการ

ที่มา: จากราชอาณาจักรกัมพูชา, โดยธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://www.exim.go.th>

อุปสรรค (Threats)

เนื่องจากประเทศกัมพูชาเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนมาไม่นาน และจัดอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา จึงมีอุปสรรคต่อการประกอบการ ดังนี้

1. ระบบศาลยังไม่เป็นที่เชื่อถือของผู้ประกอบการไทย ทำให้ขาดความมั่นใจที่จะเข้าไปลงทุนหากเกิดข้อพิพาท
2. ขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ และต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากต่างประเทศในการพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Infrastructure)
3. ขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ จึงเกิดการแย่งกันจนทำให้ค่าจ้างแรงงานที่มีทักษะมีอัตราสูง
4. ที่ดินที่มีศักยภาพต่อการลงทุนมีราคาแพง เพราะยังขาดการพัฒนาพื้นที่อย่างจริงจัง
5. ปัญหาการเมืองภายในประเทศกัมพูชาที่มีความขัดแย้งกันสูง จึงอาจเกิดความไม่สงบ ประกอบกับประชาชนยังขาดความเชื่อมั่นในอนาคต จึงชะลอการใช้จ่ายออกไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อการลงทุนอย่างมาก

สรุป

ประเทศกัมพูชาเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีเส้นเขตแดนติดต่อกันและอยู่ในเส้นทาง “ระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS Economic Corridors)” อีกทั้งยังเป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เช่นเดียวกับประเทศไทย จึงเอื้อต่อการค้าและการลงทุนระหว่างกันอย่างมาก

ประเทศกัมพูชามีนโยบายเปิดเสรีการลงทุน โดยมีสภาพัฒนาแห่งกัมพูชา (CDC) เป็นหน่วยงานให้บริการด้านการส่งเสริมการลงทุนแบบครบวงจร ในโครงการลงทุนที่มีมูลค่าไม่เกิน 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ถ้าหากมีมูลค่าการลงทุนมากกว่านี้ จะต้องขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา โดยมีคณะกรรมการการลงทุนของกัมพูชา (CIB) ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลโครงการลงทุนและจดทะเบียนโครงการลงทุน ทั้งนี้การขอรับสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนสามารถยื่นขอได้ที่สภาพัฒนาแห่งกัมพูชา (CDC) หรือที่อนุกรรมการการลงทุนส่วนท้องถิ่น (PMIS)

ประเทศกัมพูชาได้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZs) ขึ้นจำนวน 25 แห่ง จำแนกออกเป็น 3 เขต คือ เขตสำหรับนักพัฒนา เขตสำหรับนักลงทุน และเขตทั่วไป แต่ละเขตได้รับสิทธิประโยชน์แตกต่างกัน

นิติบุคคลต่างชาติที่ไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจะต้องเสียภาษีตามรายได้จากผลกำไร (Profit Tax) ที่เกิดขึ้นจริงในอัตราร้อยละ 20 แต่ถ้าเป็นกิจการเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติบางประเภท เช่น ทองคำ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ฯลฯ จะต้องเสียภาษี ในอัตราร้อยละ 30 ทั้งนี้ หากคำนวณภาระภาษีแล้ว พบว่านิติบุคคลต้องเสียภาษีผลกำไรต่ำกว่าภาษีขั้นต่ำ (Minimum Tax) แล้ว ให้เสียภาษีขั้นต่ำแทน ซึ่งจัดเก็บในอัตราร้อยละ 1 ของมูลค่าซื้อขายในรอบปีบัญชีนั้น และยังต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 10 ของมูลค่าการซื้อขายสินค้าหรือการให้บริการ นอกจากนี้ภาษีหลักทั้งสามประเภtdังกล่าว ผู้ประกอบการยังต้องศึกษาว่าธุรกิจที่ประกอบการอยู่ยังต้องเสียภาษีประเภทใดอีกบ้าง ซึ่งอัตราภาษีในประเทศกัมพูชามักเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

แม้ว่าประเทศกัมพูชาจะมีข้อได้เปรียบที่เหมาะสมแก่การเข้าไปลงทุน เช่น ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (GSP) จากประเทศที่พัฒนาแล้ว มีทรัพยากรธรรมชาติและพื้นที่เกษตรกรรมอุดมสมบูรณ์ และค่าจ้างแรงงานถูกกว่าประเทศไทย อีกทั้งธนาคารโลกได้เลื่อนสถานะขึ้นเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับต่ำ อันแสดงถึงของการขยายตัวของตลาดสินค้าและธุรกิจจากรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากปัญหาทางการเมืองภายในประเทศที่มีความขัดแย้งกันสูง การเข้าไปลงทุนในประเทศกัมพูชาจึงควรหาพันธมิตรที่เป็นผู้มี

ความสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลกัมพูชา และลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก หรืออุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labor Intensives Industry) รวมทั้งจัดทำเลที่ตั้งในเขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZs) ที่มีศักยภาพด้านการลงทุน ดังนั้น จึงเห็นว่าการที่นักลงทุนไทยที่จะไปลงทุนในประเทศกัมพูชา ควรจะศึกษาถึงความเข้าใจในความต้องการของภาครัฐที่มีต่อแต่ละกลุ่มธุรกิจให้ชัดเจน อีกทั้งการเลือกกลุ่มธุรกิจที่จะลงทุน หากเป็นการลงทุนที่มีความต้องการของตลาด ของรัฐบาล ของผลกำไรในอนาคต และเป็น การลงทุนที่ยั่งยืน ภาครัฐบาลกัมพูชาก็จะมีการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการลงทุนด้วยเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2562). การเลือกทำเลที่ตั้งในการประกอบธุรกิจและอุตสาหกรรม.

สืบค้นเมื่อ 7 มกราคม 2562, จาก http://www.ditp.go.th/contents_attach/92522/92522.pdf

กระทรวงพาณิชย์, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2557). การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกฎระเบียบด้านการค้า

และการลงทุนภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ความท้าทายที่ไม่อาจมองข้ามในกัมพูชา.ม.ป.พ.

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด(มหาชน), กลุ่มงานพัฒนาธุรกิจ SME. “ทำความเข้าใจกัมพูชา: ประเทศเพื่อนบ้านไทย.”

SME News.16(59).3,5.

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. (2561). ราชอาณาจักรกัมพูชา. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน

2561, จาก <http://www.exim.go.th>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). เงินลงทุนโดยตรงของประเทศไทยในต่างประเทศ จำแนกตามรายประเทศ.

สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562, จาก <http://www.2.bot.or.th/statics/ReportPage.aspx?reportID=>

6498Language=th

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และสำนักงานอุทยานวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

(2555). คู่มือการค้าและการลงทุนในประเทศกัมพูชา.ขอนแก่น: หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.